

ров страдание. “Невиждането” не само не е абсолютно, но е и по-скоро декларирано, отколкото действително изпитано. Което обстоятелство представя в различна светлина и самото страдание, настойчиво назовавано в тази поезия.

Оттам, основната насока на търсене ще бъде каква е връзката между трагическото изживяване в поезията на Яворов и знаците на визуалността в нея, как специфичното изразяване на видимостта или (и по-често невидимостта) се съотнася с емоционалния комплекс на страданието и как (и дали?) своеобразието на невиждането при Яворов проявява характера на някаква драма, която не съвпада нито с хроничните му страдания от очи или със страха от ослепяване, нито с агностицизма му, нито пък с избора на трансценденталното като алтернатива на практическото познание (обяснения, които са били вече авторитетно, красноречиво и многократно изговорени в критическата литература за Яворов)¹.

Както изследването на Никола Георгиев² отдавна показва, съсредоточаването в психофизическия аспект на мотива за слепотата у Яворов не може да даде особено обнадеждаващи резултати. Последователността, с която при него негативното утвърждаване “не виждам” върви с декларацията “не знам”, задава стабилна база за интерпретация на проблема в епистемологична перспектива. Податки за подобен подход представят характерни употреби на понятия от сетивно-познавателния комплекс, като “ум ослепен” (“Есенни мотиви”, IV) или “не зная прах и дим” (“Не си виновна ти”). Традиционната амбивалентна обвързаност на сетивно и интелектуално познание подсказва възможността невиждането да се интерпретира или в посоката на някакъв агностицизъм или “метаскепсис”, определен като “берклиански солипсизъм и абсолютен релативизъм” (според формулировките на Никола Георгиев³, или като пробив в трансцендентното, отвъд видимостта (Николай Звезданов⁴, Николай Димитров⁵).

И двете интерпретационни перспективи съдържат имплицитно в себе си идеята, че невиждането е в някаква степен отказ да се приеме видимостта. Едната поставя акцента върху негативния момент и тълкува слепотата като избор, чийто истински смисъл е отхвърляне на ненадеждното познание, докато другата абсолютизира превръщането на “видимостта” в “прозрачност” и замяната на “гледането” с “виждане”, на “зрението” - с “прозрение”. И тук в